

NOTĂ DE FUNDAMENTARE
la proiectul de Lege privind medierea și statutul mediatorului

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ

Proiectul de *Lege privind medierea și statutul mediatorului* a fost elaborat de Ministerul Justiției în colaborare cu Consiliul de mediere.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ

2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ

La baza elaborării proiectului sunt următoarele documente de politici:

- acțiunea nr. 227 din *Planul Național de Reglementare pentru anul 2025*, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 841/2024: „Aprobarea proiectului de lege cu privire la mediere și statutul mediatorului”;

- Foaia de parcurs „Statul de Drept”, cap. 23;

- acțiunea 2.4.1. lit. b) din *Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025*, aprobat prin *Legea nr. 211/2021*, care prevede: „Examinarea oportunității instituirii obligativității examinării unor categorii de litigii în procedura medierii până la etapa adresării în instanța de judecată.”;

- acțiunea 29 din *Planul de acțiuni al Ministerului Justiției pentru anul 2025*, aprobat prin Ordinul ministrului justiției nr. 36 din 07.02.2025 „Elaborarea proiectului de lege cu privire la mediere și statutul mediatorului (transpunerea Directivei 2008/52/CE privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială)”.

Menționăm că în procesul de elaborare a proiectului de lege, în calitate de suport informativ a fost utilizat *Studiul privind Oportunitatea instituirii obligativității examinării unor categorii de litigii în procedura medierii până la etapa adresării în instanța de judecată*¹, care a fost elaborat în cadrul Proiectului de cooperare tehnică BERD „Moldova – Medierea comercială și arbitraj (faza a IV-a)”, implementat de către BERD și IDLO, cu suportul financiar al USAID.

Rezultatele studiului menționat au arătat că modelul cel mai relevant pentru Republica Moldova de promovare a medierii este modelul italian, bazat pe participarea obligatorie a părților la o primă ședință de mediere, cu un cost rezonabil și cu realizare într-o durată de timp care să nu afecteze în nici un fel accesul la justiție și la instanțele de judecată. Argumentele cheie care susțin adoptarea acestui model sunt posibilitatea de a adapta cadrul normativ, menținând infrastructura existentă, precum și costurile reduse pentru părți și costurile minime pentru bugetul de stat.

2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative

Proiectul de lege este inițiat ca răspuns la problemele actuale din domeniul medierii, având ca obiectiv principal îmbunătățirea cadrului legal și eficientizarea mecanismelor existente.

¹ Studiul poate fi accesat la linkul: <https://justice.gov.md/advanced-page-type/arbitrajul-si-mediarea>

În prezent, sistemul judiciar din Republica Moldova se confruntă cu o creștere semnificativă a volumului de cauze examinate în instanțe. În anul 2023, numărul acestora a depășit numărul de 269.452 dosare. Estimativ, un număr similar de dosare a fost înregistrat și în anul 2024, ceea ce exercită o presiune considerabilă asupra instanțelor, în special asupra instanțelor de fond. Mai mult, statistica privind încărcătura judecătorilor relevă o situație alarmantă:

- ✓ un judecător din cadrul judecătoriilor naționale are în medie 1.070 de cauze pe rol;

- ✓ judecătorii curților de apel soluționează anual peste 900 de cauze fiecare;

- ✓ în ultimii 5 ani, numărul dosarelor nesoluționate a crescut cu aproape 30%, fenomen agravat de demisiile masive din rândul magistraților.

Această situație impune găsirea unor soluții alternative pentru gestionarea și soluționarea eficientă a litigiilor, precum și pentru reducerea volumului de muncă al instanțelor.

În acest context, se propune identificarea unor categorii de litigii care pot fi soluționate extrajudiciar, prin mediere. Această abordare va avea multiple beneficii, printre care:

- ✓ *Reducerea încărcăturii instanțelor judecătorești*, prin redirecționarea unor cauze spre soluționare amiabilă prin mediere.

- ✓ *Promovarea medierii* ca metodă alternativă eficientă de soluționare a litigiilor.

- ✓ *Creșterea calității și diversificarea serviciilor de mediere*, ceea ce va spori accesibilitatea acestora pentru cetățeni.

- ✓ *Reducerea costurilor judiciare* atât pentru stat, cât și pentru părțile implicate în litigii.

- ✓ *Îmbunătățirea calității actului judecătoresc*, prin crearea premiselor pentru judecători de a se concentra asupra dosarelor complexe, care nu pot fi soluționate prin alte metode.

- ✓ *Facilitarea accesului la justiție*, prin oferirea unor soluții rapide și eficiente pentru cetățeni.

O componentă esențială a reformei este și consolidarea mecanismului de autoadministrare a mediatorilor, prin **alinierii acestuia la standardele internaționale și la modelele de autogovernare existente în alte profesii conexe justiției.**

În prezent, Consiliul de Mediere are o dublă responsabilitate: implementarea politicilor în domeniul medierii și reprezentarea intereselor mediatorilor. Pentru asigurarea unei administrări eficiente și a unui sistem de mediere funcțional, este necesară o clarificare a atribuțiilor acestui consiliu și consolidarea capacității sale instituționale. În prezent, Consiliul de Mediere din Republica Moldova este alcătuit din 9 membri, având statut de persoană juridică de drept public, iar activitatea sa este finanțată integral de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției. Membrii Consiliului primesc o indemnizație pentru fiecare ședință ordinară, care are loc lunar, în valoare de 10% din salariul mediu pe economie, ceea ce în anul 2024 a echivalat cu 1.370 lei per ședință.

Experiența a demonstrat că actualul model de autoadministrare a profesiei este

dificil de gestionat, întrucât implică un efort semnificativ atât din partea Ministerului Justiției, cât și din punct de vedere al resurselor umane și financiare alocate. Consiliul de Mediere continuă să se confrunte cu dificultăți legate de infrastructură și funcționare, inclusiv lipsa unui sediu adecvat, a unui secretariat eficient și a unei gestiuni bugetare corespunzătoare.

Pe lângă aspectele menționate supra, în procesul accelerat de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, s-a conturat necesitatea de armonizare completă a legislației naționale cu acquis-ul comunitar. Deși *Legea nr. 137/2015 cu privire la mediere* conține prevederi aliniate *Directivei (UE) 2008/52 a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială*, aceasta nu este transpusă integral în legislația națională.

Reieșind din cele expuse, pentru a atinge obiectivele enunțate anterior, ar fi necesară modificarea a peste 70% din această lege. Având în vedere amploarea schimbărilor necesare, s-a considerat oportună elaborarea și adoptarea unei noi legi, care să reglementeze în mod clar și eficient atât procesul de mediere, cât și statutul mediatorului.

Concluzionând, menționăm că, prin implementarea acestui proiect, se urmărește nu doar optimizarea sistemului de justiție prin degrevarea instanțelor, ci și promovarea medierii ca un instrument viabil, eficient și accesibil pentru soluționarea litigiilor. În plus, consolidarea autoadministrării mediatorilor va contribui la profesionalizarea domeniului și la creșterea încrederii cetățenilor în această metodă alternativă de soluționare a litigiilor.

Menționăm, că atât tendințele internaționale reflectate în Directiva 2008/52/CE, cât și tendințele naționale sunt îndreptate spre soluționarea amiabilă a litigiilor, reieșind inclusiv din avantajele acestora printre care specificăm:

- ✓ confidențialitatea procesului de mediere, în raport cu regula de bază privind publicitatea ședințelor în instanțele de judecată;
- ✓ flexibilitatea procesului de mediere, în cadrul căruia părțile decid de sine stătător cu privire la tot ce ține de organizarea procesului de mediere, cât și clauzele tranzacției de mediere, în raport cu procesul rigid în cadrul instanțelor de judecată;
- ✓ menținerea unor relații amicale post-litigiu între părți, în raport cu conflictele și relațiile ostile urmare pierderii unui proces în instanța de judecată.

Totodată, în Republica Moldova urmare a modificărilor recente din *Legea insolvenței nr. 149/2012*, a fost inclusă drept obligativitate adresarea la mediere de către creditor până la depunerea cererii introductive (art. 18 alin. (4) din *Legea insolvenței nr. 149/2012*). Or, în noțiunea de „litigiu” poate fi încadrată orice contradicție între părți, care poate avea la bază protecția, inclusiv altor valori decât cele cu caracter pecuniar. Astfel, în virtutea principiului confidențialității și flexibilității, în procesul de mediere, părțile pot identifica și soluționa implicit alte tipuri de divergențe, decât cele pecuniare, având posibilitatea de a discuta și formula posibile soluții prin încheierea tranzacției de mediere, după caz, încetare a medierii prin proces-verbal. Respectiv, în funcție de rezultatele procesului de mediere, părțile se pot adresa ulterior în instanța de judecată pentru apărarea intereselor, inclusiv cu cerere introductivă, la care se vor anexa actele prevăzute în art. 20 alin. (2), lit. d) din

Legea insolvenței nr. 149/2012.

De asemenea, prin Legea nr. 342/2023 a fost modificată Legea nr. 105/2003 privind protecția consumatorilor și, drept urmare, potrivit art. 33¹⁶ alin.(6), entitatea de soluționare alternativă a litigiilor privind protecția consumatorilor a fost definită ca o structură de natură publică sau privată, indiferent cum este numită sau menționată, stabilită pe o bază durabilă, care oferă soluționarea unui litigiu printr-o procedură de soluționare alternativă.

Respectiv, în diferite domenii se atestă necesitatea instituirii unei căi de soluționare amiabilă, or medierea chiar dacă a fost instituită cu mult timp înaintea acestora, totuși rămâne puțin cunoscută din perspectiva avantajelor acesteia.

Mai mult, soluționarea alternativă a litigiilor este încurajată inclusiv prin:

✓ Recomandarea R(86) 12 a Comitetului de Miniștri către Statele Membre a Consiliului European, cu privire la diminuarea sarcinii tribunalelor, care susține „reglementarea pe cale amiabilă a diferendelor, fie în afara ordinului judiciar, fie înainte sau după procedura judiciară”;

✓ Recomandarea nr. (81) 7 a Comitetului de Miniștri, cu privire la mijloacele de facilitare a accesului la justiție, în a cărei anexă sunt arătate măsurile ce trebuie luate pentru a facilita concilierea și medierea;

✓ Recomandarea R(93)1 a Comitetului de Miniștri, care susține accesul efectiv la drept și la justiție, pentru persoanele aflate în situație de sărăcie extremă, care sugerează accesul efectiv la modalitățile extrajudiciare de soluționare a conflictelor, precum medierea și concilierea, prin aceasta înțelegându-se beneficiul la ajutorul judiciar sau orice altă formă de asistență a acestor modalități de soluționare a conflictelor;

✓ Recomandarea R(98) 1 a Comitetului de Miniștri către Statele Membre privind medierea familială, care încurajează utilizarea mijloacelor de soluționare a litigiilor familiale pe cale amiabilă și recunoașterea nevoii de a reduce proporțiile conflictului în interesul tuturor membrilor familiei;

✓ Recomandarea R(99) 19 a Comitetului de Miniștri privind medierea penală, adoptată de Comitetul de Miniștri pe 15 septembrie 1999 la a 679-a întâlnire a reprezentanților miniștrilor;

✓ Recomandarea R(2002) 10 privind medierea în materia civilă, adoptată de Comitetul Miniștrilor în 18 septembrie 2002, la a 808-a reunire a delegaților miniștrilor.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

Reforma în domeniul medierii are ca scop consolidarea acestui mecanism alternativ de soluționare a litigiilor, asigurând un cadru legislativ clar și eficient. Proiectul noii legi urmărește atât îmbunătățirea accesului la mediere, cât și creșterea calității și eficienței activității mediatorilor.

Obiectivele principale ale proiectului de lege sunt:

✓ **Dezvoltarea medierii ca alternativă viabilă la procesele de judecată clasice** - în prezent, instanțele judecătorești din Republica Moldova sunt supraaglomerate, ceea ce determină termene lungi de soluționare a cauzelor și costuri ridicate pentru justițiabili. Noul proiect de lege își propune să reducă presiunea asupra

sistemului judiciar prin extinderea domeniilor în care medierea poate fi aplicată, oferind astfel cetățenilor o alternativă rapidă și eficientă la soluționarea litigiilor.

✓ **Creșterea calității procesului de mediere** - unul dintre obiectivele esențiale ale reformei este profesionalizarea medierii prin stabilirea unor standarde clare pentru formarea și activitatea mediatorilor. Se urmărește îmbunătățirea programelor de instruire, introducerea unor mecanisme de evaluare periodică a mediatorilor și consolidarea eticii profesionale, precum și a răspunderii disciplinare a mediatorilor.

✓ **Creșterea încrederii publicului în mediere** - un factor esențial pentru succesul medierii este încrederea cetățenilor în acest proces. În acest sens, proiectul de lege prevede măsuri pentru creșterea transparenței și promovarea avantajelor medierii prin campanii de informare și sensibilizare a populației.

✓ **Consolidarea autoadministrării mediatorilor** - în prezent, Consiliul de Mediere se confruntă cu multiple dificultăți ce țin de funcționare, finanțare și organizare. Proiectul de lege propune un model îmbunătățit de autoadministrare, care să asigure gestiunea eficientă și independentă a profesiei de mediator, în concordanță cu practicile internaționale.

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul Legii privind medierea și statutul mediatorului reglementează următoarele aspecte relevante din punct de vedere a transpunerii *Directivei (UE) 2008/52*:

- noțiunea de mediator și mediere;
- identificarea domeniilor de aplicabilitate a procedurii de mediere;
- reglementarea litigiilor cu elemente de extraneitate;
- condițiile de formare inițială și continuă a mediatorilor;
- principiile participării benevole a părților la mediere și a confidențialității;
- caracterul executoriu al tranzacțiilor de mediere;
- efectele medierii asupra termenelor de prescripție extinctivă;
- competența statului în domeniul medierii.

I. Litigiile care vor fi soluționate prin mediere

Menționăm că art. 1 alin. (2) din proiect prevede expres că prevederile acestuia nu se aplică litigiilor din domeniile fiscal, vamal, administrativ și nici răspunderii statului pentru actele sau omisiunile autorităților publice efectuate în regim de putere publică. Subliniem că această prevedere este în corespundere cu *art. 1 alin. (2) din Directiva UE 2008/52*.

În contextul realizării acțiunii 2.4.1. lit. b) din *Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025*, a fost efectuat Studiul privind oportunitatea instituirii obligativității examinării unor categorii de litigii în procedura medierii până la etapa adresării în instanța de judecată², elaborat de către Consiliul de mediere în parteneriat cu BERD, IDLO, USAID.

² Studiul poate fi accesat la linkul:

https://justice.gov.md/sites/default/files/document/attachments/studiu_oportunitatea_instituirii_obligativitatii_examinarii_unor_categorii_de_litigii_in_procedura_medierii_pana_la_etapa_adresarii_in_instanta_de_judecata.pdf

Drept urmare, au fost identificate următoarele categorii de litigii: civile, de familie și de muncă, pentru care proiectul stabilește participarea la cel puțin o ședință de mediere. **Urmare a acestei ședințe, părțile urmează să decidă de comun acord dacă doresc să înceapă procesul de mediere, încheind un contract de mediere cu mediatorul, sau dacă doresc să soluționeze litigiul în instanța de judecată.** Trebuie să evidențiem faptul că procesul de mediere se consideră început la data semnării contractului de mediere. Remarcăm că, deși realizarea unei prime ședințe cu un mediator încă nu garantează faptul că părțile vor opta pentru soluționarea litigiului prin mediere, totuși această ședință va avea un rol informativ și educativ, și va influența pozitiv promovarea medierii în rândurile populației.

Subliniem că prevederile proiectului nu afectează principiul participării benevole la procesul de mediere, or, părțile nu sunt impuse să încheie o tranzacție de mediere, precum și nici nu sunt impuse să continue procesul de mediere (să vină la a 2-a ședință de mediere și să semneze contractul de mediere) dacă urmare primei ședințe nu consimt soluționarea litigiului prin mediere.

De asemenea, părțile vor achita pentru această ședință 10 % din salariul minim pe țară³, ceea ce constituie estimativ 550 lei. Este de menționat că o asemenea practică este întâlnită în Țările de Jos și a demonstrat o eficiență în aplicare, promovând astfel medierea ca un proces de soluționare extrajudiciară a litigiilor. Pentru a asigura respectarea echității în acoperirea cheltuielilor aferente soluționării litigiului, proiectul prevede faptul că „Suma respectivă constituie cheltuieli de judecată, dacă părțile n-au soluționat litigiul prin mediere” (art. 21 alin. (5) din proiect). De la plata acestei sume sunt exceptate doar litigiile de muncă, or, conform *Legii taxei de stat nr. 213/2023*, acest tip de litigii este exceptat de la plata taxei de stat pentru cererile de chemare în judecată. Drept urmare, ar fi inechitabil de a expune părțile unui litigiu de muncă la cheltuieli suplimentare pentru participarea la prima ședință de mediere.

În cele ce urmează, vom prezenta specificul procesului de mediere în anumite domenii, vizate de proiect (a se vedea și anexa la nota de fundamentare, care reprezintă „Etapale soluționării litigiilor prin mediere, în raport cu procesul de judecată”).

În litigiile civile (art. 55) a căror valoare nu depășește 50 de salarii medii pe economie⁴ (fără a se lua în considerare dobânzile, penalitățile, cheltuielile de judecată), părțile se vor putea adresa în instanța de judecată doar după participarea **la cel puțin o ședință de mediere**. Această prevedere se va aplica doar cu referire la litigiile ce rezultă din:

- încasarea datoriilor;
- repararea prejudiciilor, inclusiv celor cauzate prin contravenții și infracțiuni;
- partajarea proprietății;
- răspândirea informațiilor false și defăimătoare;
- exercitarea contractelor de împrumut, donație, arendă, locațiune, bancare, de

³ Salariul minim pe țară pentru anul 2025 este de 5.500 lei lunar, fiind stabilit prin Hotărârea Guvernului nr. 846/2024, care poate fi accesată la linkul: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146270&lang=ro

⁴ Salariul mediu pe economie pentru anul 2025 este de 16.100 lei, fiind aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 845/2024, care poate fi accesată la linkul: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146269&lang=ro

leasing și de asigurare;

- procedura de insolvență.

Totodată, art. 44 alin. (3) lit. a) din proiect prevede expres faptul că în litigiile civile în care autoritatea publică are calitatea de reclamant/pârât „participarea la cel puțin o ședință de mediere” nu va fi obligatorie.

Stabilirea cuantumului de 50 salarii medii pe economie (aproximativ 805.000 lei) derivă din analiza rapoartelor de activitate ale Consiliului de mediere, din care rezultă că majoritatea adresărilor la mediere au tangență cu litigiile din domeniul comercial. Totodată, majoritatea dosarelor civile din instanțele de judecată se încadrează în această sumă, ceea ce ar contribui la degrevarea instanțelor de unele procese complexe, ce necesită cheltuieli aferente (expertiză, asistență juridică, etc.). Astfel, va avea loc redirectionarea resurselor umane și financiare ale statului pentru soluționarea altor cauze, fapt ce va contribui la respectarea termenului rezonabil de examinare a litigiilor în instanța de judecată.

Stipularea exhaustivă a litigiilor civile, pentru care urmează a fi efectuată cel puțin o ședință de mediere până la adresarea în instanță și stabilirea unui cuantum valoric exprimat în bani, permite excluderea riscului de interpretare eronată a cauzelor/spețelor pasibile de soluționare în procedura de mediere, precum și excederea/depășirea competențelor funcționale și abilităților profesionale ale persoanelor atestate în calitate de mediator.

În litigiile de familie (art. 56), conform proiectului, părțile se vor putea adresa în instanța de judecată doar după participarea la cel puțin o ședință de mediere, în litigiile ce rezultă din conflictele dintre soți, foști soți, alți membri de familie sau concubini, privind exercitarea drepturilor și obligațiilor părintești, stabilirea domiciliului copiilor, întreținerea copiilor, precum și orice alte neînțelegeri dintre aceștia, cu excepția litigiilor aferente cazurilor de violență în familie și de desfacere a căsătoriei.

În cazul medierii litigiilor de familie, prin prezentul proiect a fost extins cercul subiecților, care pot să se adreseze la mediator pentru soluționarea unor litigii în regim extrajudiciar. Astfel, în calitate de părți ai litigiului, pe lângă soți și alți membri ai familiei inapți de muncă, proiectul prevede că un proces de mediere poate fi inițiat de către „foști soți”, „concubini” și „alți membri ai familiei”.

Respectiv, dacă anterior pentru a iniția un proces de mediere părțile trebuiau să dețină **calitatea de soți** și puteau soluționa conflictele rezultate din exercitarea drepturilor și obligațiilor părintești, stabilirea domiciliului copiilor, întreținerea copiilor, precum și orice alte **neînțelegeri ce apar din raporturile familiale**, conform proiectului părți a procesului de mediere a unui litigiu de familie pot fi orice persoane fizice, indiferent de starea civilă a acestora.

În litigiile de muncă (art. 57) potrivit proiectului părțile se pot adresa în instanța de judecată doar după participarea la cel puțin o ședință de mediere. Această prevedere vizează următoarele tipuri de litigii de muncă:

- litigiile individuale de muncă ce țin de restabilirea la locul de muncă, garanțiile salariale și despăgubirile rezultate din lipsa forțată de la locul de muncă,

neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de către una dintre părțile contractului individual de muncă;

- litigiile individuale de muncă privind încheierea, executarea, modificarea, suspendarea, încetarea și nulitatea contractului individual de muncă;
- conflictele colective de muncă, în cazul în care părțile conflictului nu au ajuns la o înțelegere sau nu sunt de acord cu decizia comisiei de conciliere.

De asemenea, proiectul prevede că în cazul litigiilor de muncă, ședința de mediere ce urmează a fi realizată până la adresarea în instanța de judecată este gratuită (art. 21 alin. (5) din proiect).

Urmare a celor expuse, **subliniem că în litigiile pentru care legea nu prevede expres necesitatea participării la cel puțin o ședință de mediere, părțile litigiului vor fi libere să aleagă modul de soluționare a acestuia, nefiind obligate să participe la prima ședință de mediere.** Dispozițiile finale (art. 62) ale proiectului prevăd intrarea în vigoare etapizată a prevederilor referitoare la prima ședință de mediere, după cum urmează:

- pentru litigiile de muncă și de familie – peste 12 luni de la data publicării legii în Monitorul Oficial al Republicii Moldova;
- pentru litigiile civile, cu excepția celor de insolvabilitate – peste 24 de luni de la data publicării legii în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Astfel, pentru litigiile de insolvabilitate, norma care instituie obligativitatea parcurgerii cel puțin a unei ședințe de mediere va intra în vigoare la data intrării în vigoare a legii.

În partea ce ține de **litigiile cu element de extraneitate** (art. 58), au fost revizuite și extinse criteriile de determinare a unui litigiu ca fiind cu element de extraneitate. De asemenea, s-au făcut unele precizări referitor la domiciliul/sediu părților și au fost reglementate detalii privind modul de confirmare a tranzacțiilor.

Referitor la **medierea în cauzele penale și contravenționale** (art. 59-61) prevederile actuale din *Legea nr. 137/2015* au fost menținute în mare parte, cu revizuirea și reglementarea unor aspecte, precum:

- părțile în acest tip de mediere;
- desfășurarea ședințelor comune cu victima doar cu acordul scris al acesteia;
- reglementarea faptului că mediatorul trebuie să prezinte, în dependență de caz, nu doar tranzacția de mediere, ci și oricare alt act de încetare a medierii (de ex. procesul-verbal);
- reglementarea dreptului mediatorului de a solicita de la agentul constatator, organul de urmărire penală, procuror sau instanța de judecată actele și informațiile relevante procesului de mediere. Precizăm că obligația corespunzătoare de a pune la dispoziție actele și informația menționate este deja reglementată în *Codul de procedură penală*.

II. Organul de autoadministrare și alte comisii

În partea ce ține de consolidarea organului de autoadministrare al mediatorilor, proiectul propune crearea Uniunii Mediatorilor, care va conduce și coordona la nivel

național activitatea mediatorilor, va asigura respectarea normelor deontologice și disciplinei profesionale, va coordona procesul de formare profesională inițială și continuă a mediatorilor, va supraveghea drespectarea obligațiilor profesionale de către mediatorii.

De asemenea, organul de autoadministrare a mediatorilor va gestiona veniturile formate din contribuțiile membrilor către bugetul uniunii și din alte surse permise de lege, precum și cheltuielile administrative și operaționale.

Astfel, Uniunea Mediatorilor va fi o asociație profesională necomercială, cu personalitate juridică, cu statut, patrimoniu și buget propriu și va activa pe principii de autofinanțare.

Se propune următoarea structură pentru Uniunea Mediatorilor:

- Adunarea Generală a Mediatorilor – organul suprem;
- Consiliul Uniunii Mediatorilor – organul executiv;
- Președintele Uniunii Mediatorilor – conduce și reprezintă uniunea;
- Secretarul general al Uniunii Mediatorilor – asigură activitatea organizatorică, administrativă, economică și financiară a uniunii;
- Comisia de etică – examinează cazurile de încălcare a Codului de etică al mediatorilor și constată abaterile de la etica profesională;
- Comisia de cenzori - verifică activitatea economico-financiară a uniunii.

Suplimentar comisiilor menționate supra, pe lângă Ministerul Justiției se vor constitui și funcționa:

- Comisia de disciplină – examinează abaterile disciplinare, comise de mediatorii;
- Comisia de licențiere a profesiei de mediator – organizează și desfășoară examenele de licențiere pentru admiterea în profesia de mediator;
- Comisia de examinare a contestațiilor împotriva hotărârilor Comisiei de licențiere.

III. Statutul mediatorului

În partea ce ține de accederea în profesia de mediator, proiectul vine cu detalii privind situațiile care pot afecta reputația ireproșabilă (art. 13 alin. (3) din proiect).

De asemenea, în scopul uniformizării denumirilor actelor ce conferă dreptul de a exercita activitatea de mediator în raport cu actele similare ale altor profesii conexe justiției, se propune substituirea „atestatului de mediator” cu „licența de mediator”. În context, actuala „Comisie de atestare” va fi substituită de „Comisia de licențiere a profesiei de mediator”.

Totodată, pentru a nu periclita activitatea mediatorilor care activează în baza atestatelor de mediator eliberate în baza *Legii nr. 137/2015*, proiectul prevede expres faptul că „atestatul de mediator, eliberat până la intrarea în vigoare a prezentei legi este echivalent cu licența pentru exercitarea profesiei de mediator” (art. 63 alin. (1) din proiect).

Pentru a sigura perfecționarea continuă a mediatorilor și menținerea abilităților acestora la un nivel înalt, se propune efectuarea formării continue, anual, cu o durată de cel puțin 20 de ore academice. Subliniem că eschivarea de la participarea la cursurile de formare continuă, ca și în prezent va avea ca efect suspendarea acivității

de mediator, pentru perioada de până la prezentarea dovezii de participare la cursurile respective.

Aferent creării organului profesional, se impune necesitatea de a reglementa obligația mediatorilor de a face parte din Uniunea Mediatorilor și de a contribui financiar la formarea bugetului acesteia. Resursele financiare acumulate vor fi utilizate pentru asigurarea funcționării eficiente a organelor Uniunii Mediatorilor în procesul de gestionare a domeniului și de reprezentare eficientă a mediatorilor.

În contextul reglementării obligației de achitare a cotizației de membru, au fost revizuite și temeiurile de suspendare și cele de încetare a activității de mediator. Astfel, activitatea mediatorului va fi suspendată în cazul neachitării contribuțiilor la bugetul Uniunii Mediatorilor timp de 3 luni, pentru perioada de până la achitarea integrală a acestora, dar nu mai mult de 1 an. Dacă în acest termen mediatorul nu-și va onora obligațiile, aceasta va constitui temei de încetare a activității mediatorului respectiv.

Totodată, au fost revizuite și alte temeiuri de încetare a activității de mediator. În special, a fost detaliată procedura de încetare activității ca urmare a sancționării pentru nerespectarea incompatibilităților aferente statutului de mediator. Drept urmare, dacă mediatorul nu soluționează situația de incompatibilitate timp de 1 lună din momentul apariției acesteia, acest fapt va constitui temei pentru încetarea activității. Precizăm că termenul de 1 lună corespunde termenelor similare stabilite pentru alte profesii sau funcții.

Cu referire la formele de organizare a activității de mediator, proiectul stabilește expres statutul organizației de mediere (art. 23). Această reglementare va permite evitarea interpretărilor eronate și aplicarea defectuoasă a legii.

De asemenea, proiectul vine cu modificări în partea ce ține de birourile de mediere. În prezent acestea nu au personalitate juridică, fapt ce generează unele dificultăți în activitatea mediatorilor, în special a celor din cadrul birourilor în care activează mai mulți mediatori, mai ales în cazul încheierii contractelor furnizorii de servicii comunale (asigurarea cu încălzire, electricitate etc.), internet, precum și cu alți prestatori de servicii (de ex. servicii de reparație).

Drept urmare, prin proiect se propune biroul individual al mediatorului să aibă statut de persoană fizică, iar biroul asociat al mediatorilor să aibă statut de persoană juridică. Precizăm că practici similare privind formele de organizare sunt în cazul cabinetului avocatului și biroului individual de expertiză, precum și în cazul biroului asociat de avocați și biroului asociat de expertiză.

Totodată, în vederea asigurării cetățenilor cu un număr suficient de mediatori, precum și pentru a crea premisele unei implementări calitative a prezentului proiect, se propune ca mediatorii, care până la data intrării în vigoare a prezentei legi nu și-au înregistrat forma de organizare și a căror atestat de mediator este mai vechi de 2 ani, să efectueze repetat cursurile de formare inițială, după care vor putea solicita înregistrarea formei de organizare în condițiile prezentei legi (art. 63 alin. (2) din proiect). Mai mult ca atât, proiectul prevede expres interdicția de a exercita profesia de mediator fără înregistrarea formei de organizare (art. 22 alin. (8) din proiect).

Aceste dispoziții au ca scop disciplinarea și mobilizarea mediatorilor care au

obținut atestatul de mediator cu mai mult de 2 ani în urmă, să-și împrăspăteze cunoștințele în domeniu și să-și înregistreze activitatea în termeni proximi.

Necesitatea acestor prevederi este generată de faptul că, din numărul total 1010 de mediatori care au obținut atestatul de mediator, până la momentul actual doar 239 de mediatori și-au înregistrat forma de activitate. Astfel, se atestă un număr foarte mare de persoane cu drept de profesare, dar care nu activează din diverse motive.

De asemenea, proiectul reglementează într-un mod mai detaliat procedura de suspendare și reluare a activității de mediator (art. 24), precum și procedura de încetare a activității de mediator (art. 25).

În acest context, vor fi atinse obiectivele propuse prin proiect:

- reducerea volumului de lucru al instanțelor de judecată prin soluționarea litigiilor și situațiilor de conflict până la adresarea în instanță;
- asigurarea domeniului cu numărul necesar de mediatori cu o pregătire profesională înaltă, pentru a soluționa litigii de diferită complexitate;
- asigurarea funcționalității Uniunii Mediatorilor;
- promovarea medierii;
- sporirea nivelului de încredere a justițiabililor în beneficiile și eficiența procedurii de mediere, ceea ce va spori randamentul cazurilor de adresare la mediator și de soluționare a litigiilor prin mediere.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

În procesul de elaborare a proiectului de lege nu au fost identificate opțiuni alternative. Proiectul de lege a fost elaborat reieșind din necesitatea obiectivă de a promova medierea, în lipsa unor alternative realiste, care să ofere rezultate comparabile.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Adoptarea noului proiect de lege privind medierea și statutul mediatorului va avea un impact semnificativ asupra sectorului public, atât în ceea ce privește eficiența sistemului judiciar, cât și în raport cu instituțiile publice implicate în gestionarea litigiilor. Reforma propusă vizează nu doar optimizarea soluționării litigiilor, ci și reducerea poverii administrative și financiare asupra instanțelor de judecată și altor autorități publice.

Unul dintre cele mai importante beneficii ale noii legi este degrevarea instanțelor de judecată de volumul excesiv de dosare. În prezent, instanțele din Republica Moldova sunt suprasolicitate, având pe rol un număr de peste 269.452 de cauze anual. Implementarea unui mecanism eficient de soluționare alternativă a litigiilor prin mediere va permite:

- *Reducerea numărului de cauze în instanțe*, în special în materie civilă, comercială și familială, unde părțile pot ajunge mai ușor la un acord amiabil.
- *Concentrarea resurselor judiciare pe cauzele complexe*, care necesită intervenția directă a instanțelor și nu pot fi soluționate extrajudiciar.
- *Reducerea duratei proceselor judiciare*, prin diminuarea numărului de dosare pe rol, ceea ce va permite judecătorilor să acorde o atenție mai mare fiecărei cauze

rămase în examinare.

Prin urmare, noua lege va contribui la creșterea eficienței instanțelor, la îmbunătățirea calității actului de justiție și la reducerea perioadei de soluționare a dosarelor, beneficiind atât justițiabilii, cât și instituțiile publice implicate în procesul judiciar.

Implementarea medierii ca alternativă eficientă la litigii va genera economii substanțiale pentru sectorul public:

- *Reducerea cheltuielilor ce țin de organizarea proceselor judiciare*, inclusiv costurile legate de funcționarea instanțelor, remunerarea personalului judiciar și cheltuielile administrative aferente.

- *Diminuarea costurilor pentru asistența juridică garantată de stat*, având în vedere că numeroase litigii în care sunt implicate persoane vulnerabile vor putea fi soluționate prin mediere, fără a implica resurse judiciare suplimentare.

- *Eficientizarea bugetului Ministerului Justiției*, prin optimizarea alocărilor pentru remunerarea membrilor Consiliului de Mediere.

Aceste economii vor permite redirecționarea resurselor financiare către alte sectoare prioritare, precum modernizarea infrastructurii judiciare, digitalizarea serviciilor publice și consolidarea accesului la justiție.

Un alt beneficiu al noii legi este îmbunătățirea accesului la justiție, mai ales pentru categoriile sociale vulnerabile. Astfel, proiectul prevede menținerea stimulentei financiare actuale pentru utilizarea medierii, precum reducerea taxei de stat pentru părțile care aleg această metodă de soluționare a litigiilor înainte de a iniția un proces în instanță, restituirea taxei de stat în cuantum proporțional valorii pretențiilor referitor la care părțile au ajuns la un acord etc., eșalonarea achitării taxei de stat (art. 46). Aceste măsuri vor contribui la reducerea barierelor în accesul la justiție și la promovarea unui climat de rezolvare pașnică a litigiilor. Prin urmare, adoptarea noii legi va reprezenta un pas important în direcția modernizării justiției și eficientizării sectorului public, contribuind la consolidarea statului de drept și la creșterea încrederii cetățenilor în sistemul juridic din Republica Moldova.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Impactul financiar al noului *proiect de lege privind medierea și statutul mediatorului* va fi unul pozitiv, generând economii semnificative pentru sectorul public. Prin implementarea unui sistem eficient de mediere, se va reduce numărul de litigii care ajung în instanțele de judecată, ceea ce va duce la economii în ceea ce privește costurile operaționale ale instanțelor, inclusiv cheltuielile aferente personalului și procedurilor judiciare. De asemenea, promovarea medierii ca metodă alternativă de soluționare a litigiilor va reduce cheltuielile administrative și judiciare pentru părțile implicate, diminuând necesitatea de asistență juridică. Costurile estimative de implementare a noului cadru legislativ, inclusiv formarea mediatorilor și crearea infrastructurii necesare, vor fi compensate pe termen mediu și lung, prin economiile generate de scăderea numărului de cazuri procesuale și simplificarea procedurilor legale.

Potrivit art. 1 din Directivă, obiectivul acesteia este de a facilita accesul la soluționarea alternativă a litigiilor și ***de a promova soluționarea pe cale amiabilă a***

acestora prin încurajarea utilizării medierii. Respectiv, în scopul promovării medierii drept cale amiabilă de soluționare a litigiilor, proiectul păstrează intact cuantumul procentual al scutirilor prevăzute actualmente în art. 39 alin. (2) și (3) din Legea nr. 137/2015 cu privire la mediere, stabilite pentru restituirea taxei de stat la soluționarea prin mediere a litigiilor aflate deja pe rolul instanței de 100% pentru soluționarea la etapa de fond, 75% - pentru soluționarea la etapa de apel, 50% pentru soluționarea la etapa de recurs.

Totodată, potrivit art. 44 alin. (3) lit. c) din proiect, în cazul în care părțile au solicitat instanței acordarea unui termen pentru soluționarea litigiului prin mediere, iar în procesul de mediere au soluționat și încheiat tranzacția de mediere doar pe o parte din pretenții, acestea vor putea solicita restituirea taxei de stat doar în partea pretențiilor soluționate. Cuantumul taxei de stat restituite va fi restituit în funcție de valoarea pretențiilor soluționate prin mediere.

Referitor la cheltuielile imediate, aferente implementării proiectului, menționăm că acestea vor fi generate de **remunerarea membrilor Comisiei de licențiere și Comisiei de disciplină a mediatorilor.** Menționăm că, deși proiectul prevede crearea mai multor comisii, doar membrii acestor două comisii vor fi remunerați din contul bugetului de stat, or acestea sunt create sub egida Ministerului Justiției. În context, prezentăm următoarele date, care au stat la baza calculelor:

- **Numărul de membri:** 14 membri (fiecare comisie este formată din câte 7 membri).
- **Numărul de ședințe pe an:** 36 ședințe (cel mult 3 ședințe pe lună, pe parcursul a 12 luni).
- **Indemnizația per ședință:** 10% din salariul mediu lunar pe economie.

Având în vedere că salariul mediu lunar pe economie în Republica Moldova, prognozat pentru anul 2025⁵, este de 16.100 lei, calculele pentru remunerarea membrilor Comisiei de disciplină și Comisie de licențiere vor fi:

Calculul indemnizației lunare pe ședință, per membru:

- 10% din 16.100 lei = 1.610 lei per ședință.

Calculul remunerării anuale per membru:

- 1.610 lei * 36 ședințe = 57.960 lei pe an, pentru fiecare membru al comisiei.

Calculul remunerării anuale pentru întreaga comisie (14 membri):

- 57.960 lei * 14 membri = 811.440 lei pe an pentru membrii ambelor comisii.

Astfel, remunerarea anuală totală pentru toți membrii comisiilor va fi de **811.440 lei**. Fiecare membru va primi **50.850,48 lei anual** pentru participarea la 36 de ședințe.

Menționăm că calculele au fost efectuate, presupunând că vor fi desfășurate 3 ședințe pe lună, ceea ce duce la un total de 36 de ședințe pe an, însă numărul real de ședințe poate fi mai mic, iar remunerarea lunară/anuală poate varia în funcție de frecvența acestora.

În contextul celor menționate supra, precizăm că actualmente membrii Consiliului de Mediere, ai Comisiei de atestare a mediatorilor, precum și membrii

⁵ Hotărârea Guvernului nr. 845/2024 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2025, poate fi accesată la linkul: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146269&lang=ro

Comisiei de contestare sunt remunerați în baza *Legii nr. 137/2015* după cum urmează: „[...] beneficiază, pentru fiecare ședință la care participă, de o indemnizație echivalentă cu a zecea parte din salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul în curs, achitată din contul mijloacelor financiare alocate Ministerului Justiției de la bugetul de stat, însă nu mai mult decât pentru 3 ședințe pe lună.”

Drept urmare, pentru anul 2025, din bugetul de stat au fost alocate următoarele sume, în valoare totală de **573,0 mii lei**, necesare pentru achitarea indemnizațiilor menționate supra (reieșind din salariul mediu lunar pe economie de 15.400 lei):

- pentru Consiliul de mediere - 499,0 mii lei (9 membri * 15.400 lei * 10% * 3 ședințe/lună * 12 luni);
- pentru Comisia de atestare – 46,2 mii lei (5 membri * 15.400 lei * 10% * 3 ședințe/lună * 2 luni);
- pentru Comisia de contestare – 27,8 mii lei (3 membri * 15 400 lei * 10% * 3 ședințe/lună * 2 luni).

Astfel, suma de 573,0 mii lei urmează a fi utilizată pentru acoperirea cheltuielilor aferente implementării prezentului proiect.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Proiectul legii privind medierea și statutul mediatorului nu are impact negativ asupra activității de întreprinzător, or, realizarea cel puțin a unei ședințe de mediere până la adresarea în instanța de judecată pentru litigiile civile și de muncă, stabilește un anumit comportament pentru persoanele ce se află într-un litigiu ce ar putea fi dedus instanței de judecată.

Respectiv, opțiunea de a soluționa un eventual litigiu pe calea medierii nu influențează activitatea economică a agenților economici. Or, această opțiune există și în prezent, fiind reglementată de *Legea nr. 137/2015 cu privire la mediere*.

Mai mult, soluționarea litigiilor pe această cale permite agenților economici de a păstra imaginea pe piață, or, procesul de mediere este unul confidențial, spre deosebire de procesele în instanța de judecată, care sunt publice și mai costisitoare din cauza taxelor fixe stabilite pentru toate tipurile de acțiuni în instanță și cheltuielilor de reprezentare. Spre deosebire de cheltuielile aferente unui proces judiciar, remunerarea mediatorului poate fi negociată în dependență de caz, pe poziții de acord comun, prin încheierea contractului de mediere.

Subliniem că proiectul stabilește pentru unele tipuri de litigii participarea la cel puțin o ședință de mediere. Urmare a acestei ședințe, părțile urmează să decidă de comun acord dacă doresc sau nu să încheie un contract de mediere cu mediatorul pentru a începe procesul de mediere, sau dacă doresc să soluționeze litigiul în instanța de judecată.

Astfel, proiectul urmărește atât promovarea medierii, cât și scopul de a face mai accesibilă pentru agenții economici o cale amiabilă de soluționare a litigiilor apărute prin apelarea la un mediator, care poate oferi suport părților în vederea soluționării acestuia, permițând astfel acestora să ia decizii cu privire la soarta proprie prin formularea clauzelor în tranzacția de mediere, și nu neapărat să fie puși în situația executării unei decizii judecătorești.

Drept urmare, proiectul urmărește doar rezultate pozitive, mai ales, că potrivit Raportului de activitate a Consiliului de mediere pentru anul 2024, publicat pe pagina oficială a Consiliului de mediere (mediere.gov.md), în total au fost soluționate prin mediere 2450 de litigii, dintre care 968 sunt litigii comerciale.

Impactul noului proiect de lege asupra sectorului privat va fi pozitiv, contribuind la eficientizarea soluționării litigiilor comerciale, reducerea costurilor aferente litigiilor și consolidarea unui climat de afaceri mai stabil și predictibil. Reforma propusă va stimula utilizarea medierii ca alternativă viabilă la procesele judiciare, oferind companiilor și antreprenorilor mecanisme rapide și eficiente de rezolvare a litigiilor, ceea ce va duce la creșterea competitivității și la îmbunătățirea relațiilor contractuale în mediul de afaceri.

4.4. Impactul social

Impactul social al noului *proiect de lege privind medierea și statutul mediatorului* va fi semnificativ, contribuind la promovarea unei culturi a dialogului și a soluționării pașnice a litigiilor, reducerea tensiunilor sociale generate de procese judiciare îndelungate și costisitoare, precum și la creșterea accesului cetățenilor la justiție, prin mecanisme alternative eficiente și accesibile.

Or, potrivit datelor statistice din Raportul de activitate al Consiliului de mediere **pentru anul 2024**, numărul de adresări la mediatori în perioada raportată constituie **2600**, drept urmare fiind încheiate **2477 de contracte de mediere**, dintre care **1328** pentru soluționarea litigiilor civile, **108** – penale, **30** – contravenționale, **980** – comerciale, **18** – familiale, **3** – de muncă și **10** – alte cauze.

Astfel, rata contractelor de mediere încheiate în raport cu numărul de adresări constituie 95,3%, iar **rata de succes a procedurii de mediere constituie 98,9%**, ceea ce denotă că calea alternativă de soluționare a litigiilor, indiferent de natura acesteia, este eficace, părțile fiind orientate spre un dialog constructiv, reducând semnificativ necesitatea unui proces judiciar, or doar în 1,09% de cazuri părțile nu au putut identifica soluții de remediere litigiului.

Rata de succes este diferită în funcție de categoria litigiului. În cazul litigiilor contravenționale acesta constituie **100%** (30 din 30), a celor penale – **99,07%** (107 din 108) și civile – **99,40%** (1320 din 1328).

Totodată, din datele prezentate, rezultă că peste 80% de adresări la mediator au loc în afara unui proces judiciar și doar în 20% de cazuri părțile au hotărât să apeleze la mediere în timpul aflării dosarului pe rolul instanței de judecată.

Respectiv, acest fapt demonstrează că prevederile proiectului vor contribui semnificativ la ridicarea nivelului de satisfacție a justițiabililor.

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

Nu este aplicabil.

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

Nu este aplicabil.

4.5. Impactul asupra mediului

Nu este aplicabil.

4.6. Alte impacturi și informații relevante

Nu este aplicabil.

5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE

În Declarația de compatibilitate a Centrului de Armonizare a Legislației nr. 31/02-126-7371 din 03.07.2024 s-a constatat transpunerea totală a *Directivei 2008/52/CE privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială*, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 136 din 24.05.2008 (CELEX: 32008L0052).

5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională

a) Obiectivele actului juridic UE

- obligă statele membre să încurajeze formarea mediatorilor și să asigure o înaltă calitate a medierii;
- conferă fiecărui judecător dreptul de a invita părțile la un litigiu să recurgă mai întâi la mediere, dacă acesta consideră că medierea este recomandabilă, date fiind circumstanțele cauzei;
- prevede că acordurile rezultate în urma medierii pot deveni executorii dacă ambele părți solicită acest lucru. Aceasta se poate realiza, de exemplu, prin aprobarea de către o instanță sau prin autentificarea de către un notar public;
- garantează faptul că medierea are loc într-o atmosferă de confidențialitate. Directiva prevede că mediatorul nu poate fi obligat să furnizeze probe în instanță cu privire la cele petrecute pe parcursul medierii, într-un litigiu ulterior între părțile la respectiva mediere, cu unele excepții;
- garantează că părțile nu își pierd dreptul de a se adresa instanței ca urmare a perioadei de derulare a medierii: termenele de introducere a unei acțiuni în instanță sunt suspendate pe perioada medierii.

b) Gradul de transpunere a actului juridic al UE, precizându-se dacă transpunerea este totală, parțială sau selectivă

Evaluând gradul de realizare a angajamentelor de transpunere și implementare a *Directivei 2008/52/CE*, constatăm că actul UE prenotat reprezintă un **exercițiu de continuitate a armonizării legislației naționale** în domeniul medierii în materie civilă și comercială, în măsura în care actul național care va fi abrogat ulterior intrării în vigoare a prezentului proiect de lege, în speță, *Legea nr. 137/2015 cu privire la mediere*, deși nu conține o clauză de armonizare, transpune parțial prevederile *Directivei 2008/52/CE*.

În ceea ce privește transpunerea *Directivei 2008/52/CE*, menționăm că prezentul proiect, reieșind din obiectul său specific de reglementare și scopul urmărit, **asigură transpunerea integrală a actului UE**.

c) Argumentarea introducerii unor reglementări care nu sunt prevăzute expres în actul juridic al UE și/sau care depășesc cerințele minime stabilite de acesta

Proiectul legii va substitui în totalitate actuala *Lege nr. 137/2015 cu privire la mediere*, care urmează a fi abrogată. Drept urmare, pe lângă prevederile aferente

transpunerii directivei menționate supra, proiectul conține prevederi referitoare la statutul mediatorului, modul de organizare și funcționare a Uniunii Mediatorilor, medierea în domenii specifice.

5.2. Măsurile normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE

Proiectul legii privind medierea și statutul mediatorului include măsuri normative necesare pentru armonizarea cadrului juridic național cu legislația Uniunii Europene, asigurând transpunerea integrală a Directivei (UE) 2008/52 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială, precum și crearea unui sistem eficient de soluționare alternativă a litigiilor, în conformitate cu standardele europene privind accesul la justiție.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

În scopul respectării prevederilor *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional*, pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, la compartimentul *Transparența decizională*, a fost plasat anunțul privind inițierea procesului de elaborare a prezentului proiect, care poate fi accesat la linkul: <https://justice.gov.md/content/anunt-privind-initierea-elaborarii-proiectului-de-lege-cu-referire-la-modificarea-cadrului>.

Un anunț similar a fost plasat și pe platforma www.particip.gov.md.

Menționăm că versiunea inițială a proiectului a fost elaborată în comun cu Consiliul de mediere și practicienii din domeniul, precum și reprezentanții partenerilor de dezvoltare - Fundația Germană pentru Cooperare Internațională (IRZ), care au venit cu contribuția privind instituția medierii în statele Uniunii Europene.

În procesul de avizare și consultare publică au fost recepționate propuneri de la: Camera Notarială, Camera de Comerț Americană din Moldova, Uniunea Avocaților din Moldova, Camera de Comerț și Industrie, Biroul individual al Mediatorului „Victor Cojocari”, Curtea Supremă de Justiție, Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Finanțelor, avocat Gicu Bloșenco, Curtea de Apel Cahul și Agenția Servicii Publice.

Au susținut proiectul, fără propuneri și obiecții: Curtea de Apel Chișinău, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Judecătoria Chișinău, Consiliul Superior al Procurorilor și Curtea de Apel Bălți.

Nu au prezentat avizele: Ministerul Economiei, A.O. „Institutul de Reforme Penale”, A.O. „Centrul de resurse juridice”.

În procesul de avizare și consultare publică repetată au fost recepționate propuneri de la: Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Camera Notarială, Confederația Națională a Sindicatelor, Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea Supremă de Justiție, Curtea de Arbitraj Comercial Internațional, Biroul Individual al Mediatorului „Victor Cojocari”, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Finanțelor, Legal Transition Programme EBRD.

Au susținut proiectul, fără propuneri și obiecții: Curtea de Apel Centru, Curtea

de Apel Nord, Judecătoria Chișinău.

Nu a prezentat avizul: Curtea de Apel Sud (Cahul și Comrat), Consiliul Superior al Procurorilor, Procuratura Generală, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Confederația Națională a Patronatului, Uniunea Avocaților din Republica Moldova.

În procesul de definitivare a proiectului au fost implicați reprezentanții Consiliului de mediere, care s-au expus inclusiv asupra obiecțiilor și propunerilor recepționate în procesul de avizare și consultare publică.

Suplimentar, prin Ordinul Ministrului Justiției nr. 321 din 25 octombrie 2024 a fost instituit Grupul de lucru privind reforma medierii, în care au fost incluși reprezentanți ai Consiliului Superior al Magistraturii, Procuraturii Generale, Curții Supreme de Justiție, Consiliului Național pentru Asistență juridică Garantată de Stat, Consiliului de mediere, președintele Uniunii Avocaților din Moldova, și reprezentanți ai Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare. Grupul de lucru a examinat suplimentar prevederile proiectului, venind cu îmbunătățiri semnificative potrivit domeniilor de competență.

Mai mult ca atât, proiectul noii legi privind medierea și statutul mediatorului a fost consultat suplimentar cu experți internaționali din Italia, Țările de Jos, Lituania, Singapore, și Azerbaidjan, Bulgaria, precum și cu părțile interesate în cadrul conferinței internaționale „Promovarea medierii prin cooperare în Republica Moldova”, organizată de Ministerul Justiției la data de 28-29 mai 2025. Evenimentul a fost organizat de Ministerul Justiției, în parteneriat cu Uniunea Europeană, Comisia Europeană pentru Eficiență în Justiție, Consiliul Europei, Ambasada Suediei, cu sprijinul BERD, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, UNICEF Moldova, Organizației Europene de Drept Public și al Consiliului de Mediere din Republica Moldova.

7. Concluziile expertizelor

Proiectul de lege a fost examinat de Centrul Național Anticorupție care, prin raportul de expertiză anticorupție nr. ELO25/10451 din 31.03.2025, a constatat că:

- au fost respectate prevederile legale cu privire la transparența în procesul decizional;
- proiectul corespunde interesului public în vederea îmbunătățirii accesului la mediere și creșterea calității și eficienței activității mediatorilor. De asemenea, se urmărește consolidarea medierii ca mecanism alternativ de soluționare a litigiilor, prin crearea unui cadru normativ clar și bine definit;
- nota informativă conține o justificare suficientă a necesității promovării proiectului de act normativ;
- textul proiectului este expus într-un limbaj simplu, clar și concis cu respectarea regulilor gramaticale și de ortografie, întrunind cerințele prevăzute de art.54 din *Legea nr.100/2017*;
- prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Totodată analiza detaliată a proiectului de lege a evidențiat unele norme contradictorii privind participarea avocatului în procesul de mediere. Opinia referitoare la recomandările formulate în raport a fost reflectată în sinteză.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

La data intrării în vigoare a prezentului proiect de lege, urmează a fi abrogată *Legea nr. 137/2015 cu privire la mediere*.

Pentru a asigura implementarea prevederilor prezentului proiect, va fi necesară ajustarea prevederilor Codului de procedură civilă, Codului familiei și, după caz, altor acte normative.

De asemenea, va fi necesară elaborarea și aprobarea de către Uniunea Mediatorilor a Statutul Uniunii Mediatorilor, a Codului de etică al mediatorilor, ș.a. regulamente care vizează atât modul de organizare și funcționare a uniunii, cât și statutul mediatorului.

În același context, va fi necesară modificarea sau, după caz, abrogarea următoarelor regulamente, care au fost aprobate prin ordine ale ministrului justiției:

- Regulamentul privind organizarea și funcționarea Consiliului de Mediere;
- Regulamentul privind atestarea mediatorilor;
- Regulamentul privind acreditarea furnizorilor de formare a mediatorilor;
- Regulamentul privind înregistrarea birourilor și organizațiilor de mediere.

În context, pentru a evita crearea unor posibile viduri legislative, se propune ca actele normative subordonate legii, adoptate/emise în baza *Legii nr. 137/2015 cu privire la mediere*, se vor aplica până la modificarea sau abrogarea acestora, în măsura în care nu vor contraveni noii legi.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Se propune ca prevederile proiectului să intre în vigoare peste 6 luni de la data publicării acestora în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, fapt necesar pentru a asigura atât elaborarea proiectelor de modificare a cadrului normativ conex, cât și demararea rapidă a procesului de constituire a Uniunii Mediatorilor.

Proiectul prevede excepții de la această normă – stabilirea unor termene de un an și doi ani de la data publicării noii legi, pentru intrarea în vigoare a prevederilor ce se referă la participarea părților la prima ședință de mediere anterior adresării în instanța de judecată în litigiile de muncă și familie, precum și civile.

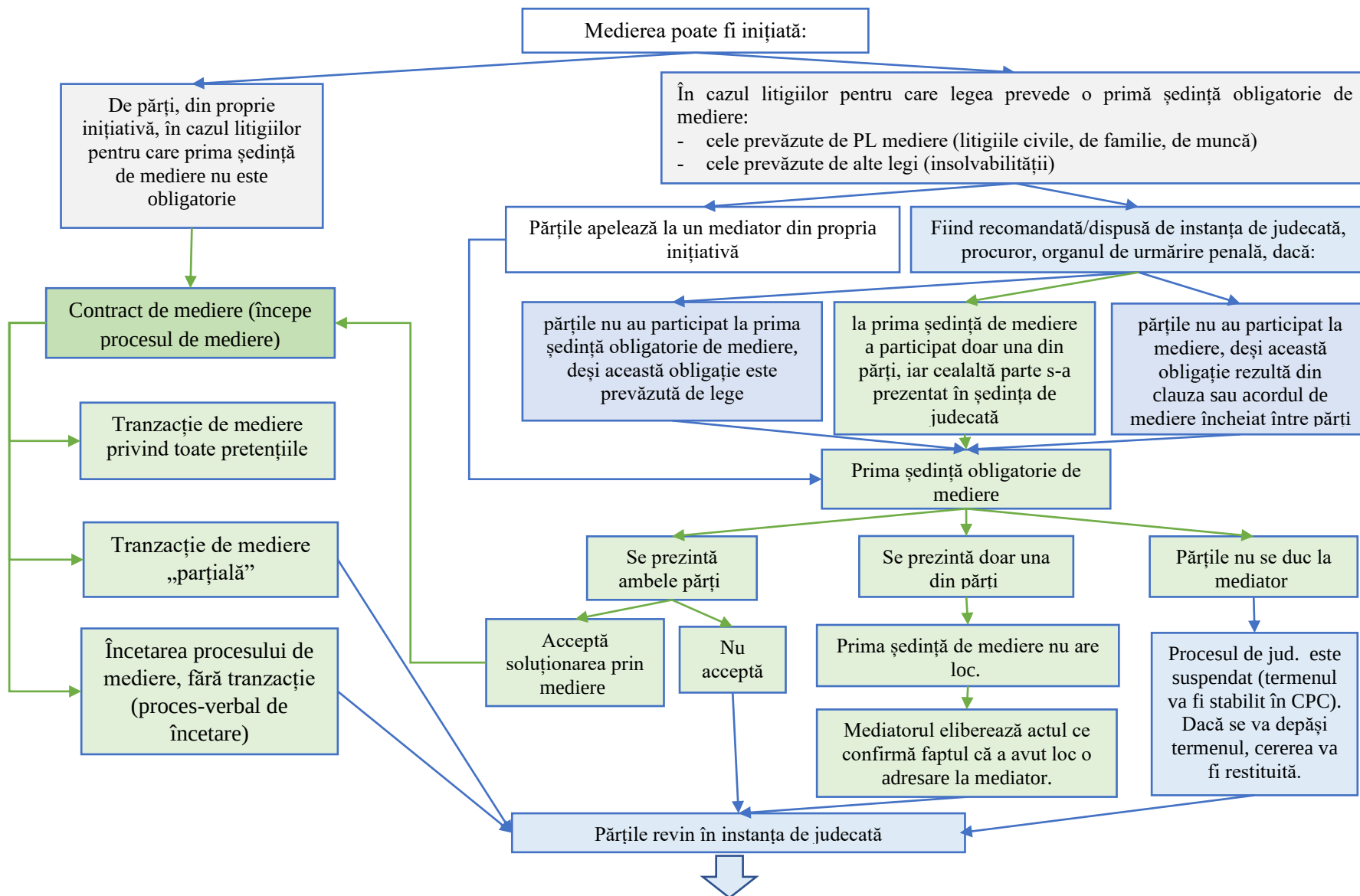
Stabilirea acestei excepții derivă din necesitatea acordării mediatorilor unei perioade de timp suficiente pentru ajustarea la noile prevederi referitoare la aspectele organizatorice ce țin de activitatea lor. De asemenea, intrarea în vigoare etapizată a acestor prevederi va facilita familiarizarea cetățenilor cu acestea.

Pentru a asigura buna implementare a viitoarei legi, în dispozițiile finale ale proiectului au fost prevăzute mai multe sarcini pentru Guvern, pentru Ministerul Justiției și pentru Consiliul Uniunii Mediatorilor. Realizarea acestora va contribui la crearea și demararea activității Uniunii Mediatorilor.

Ministru

Veronica MIHAILOV- MORARU

Etapele soluționării litigiilor prin mediere, în raport cu procesul de judecată

Etapele soluționării litigiilor prin mediere, în raport cu procesul de judecată (continuare)

